

ÇOCUK EVLİLİKLERİ VE EV İÇİ ŞİDDET

**Çocuk
Gelinler**

Çocuk evliliklerini neden şiddet olarak görmeliyiz?

Küçük yaşta evlenmek kız çocukların becerilerini, iletişim olanaklarını, bilgilerini sınırlar, sosyalleşmelerini engeller, hareket kabiliyetini azaltır, kendi kararlarını vermelerinin önünde bir engel teşkil eder. Yapabilirliklerini kısıtlar, özgüvenlerini zedeler. Bunlar erken evliliğin 'doğal' olmayan sonuçlarıdır. Ebeveynin ve/veya toplumun baskısıyla alınan erken evlilik kararı, çocuğun rızası varmış gibi görünse de, onu şiddete maruz bırakmak ve ömür boyunca şiddete açık bir yaşama göndermektir.

Çocuk evliliklerinin ev içi şiddetle ilişkisi nedir?

Toplumda erkeklere güvensizlik, tacizlerin ve istismarın artması aileleri korkutmakta, kızlarını bir an önce evlendirme kararını hızlandırmaktadır. Böylece kız çocuğun denetimi babadan kocaya geçecek, aile bir anlamda 'rahatlayacak', namus yükünü devretmiş olacaktır. Bu gerekçeyle evlendirilen kız çocuklar evden kaçabilmekte, seks işçiliğine zorlanabilmekte ve uluslararası kadın ticaretine konu olabilmektedir.

Öte yandan, evdeki şiddetten uzaklaşmak isteyen çocuklar çareyi evlenmekte arayacaktır. Evde değer görmüyorsa, ciddiye alınmıyorsa, yalnız bırakılıyorsa ve kardeşleriyle arasında ayırım yapılıyorsa bu da şiddettir ve evlenip kendi evine/eşyalarına, kendi yaşamına sahip olmak kendini değerli hissettirecektir; böyle düşünür. Diğer yandan, evlenip gittiği ev eşin ailesinin eviye orada da şiddet riski vardır; 'gelin' itilip kakılabilir, hizmete zorlanabilir, kendini hazır hissetmeden çocuk sahibi olmaya zorlanabilir, hatta sövülüp dövülebilir.

Çocuk evliliklerinin aile içi cinsel istismarla ilgisi var mıdır?

Evet! Kalabalık evlerde kız çocuklar, yakın akrabaların tacizine uğramasın diye evlendirilip evden uzaklaştırılabilmektedir. Gittiği evde de eşinin babası ve erkek kardeşinin tacizine maruz kalma riski vardır, çünkü 'gelin' henüz çocuktur, dolayısıyla korunmasız ve savunmasızdır.

Çocuk yaşta yapılan evliliklerde cinsel şiddetin daha çok görüldüğü doğru mudur?

Evet! İlk gece cinsel ilişki bazen tecavüzle sonuçlanabilmekte, bu durum aylarca sürmektedir. Çocuk gelinler eşleriyle doğum

“Çocuk evlilikleri ev/aile içi şiddetin hem sebebi hem sonucudur.”

Çocuk yaşta evlendirmek;

- şiddettir.
- çocukların temel insan haklarının ihlalidir.
- çocuklara yönelik ticari cinsel sömürünün bir biçimidir.
- tecavüzü yasallaştırmak, şiddet, ihmal ve istismarı meşrulaştırmak, pedofiliyi kurumsallaştırmaktır.

kontrol yöntemleri hakkında konuşmakta zorlanır; bunu dile getirdiklerinde de şiddete uğrayabilirler. Bunun nedeni korku, öğretilmiş teslimiyet, öğrenilmiş çaresizlik, özgüvensizlik olabilir.

Evlilik gelenekleri de birer şiddet biçimi midir?

Evet! Kumalık, başlık parası, beşik kertmesi, kayın evliliği gibi evlilik biçimleri ülkemizde halen uygulanmaktadır. Kumalık kadınlar arası rekabeti artırdığı ve kadını kadına düşman ettiği için, ayrıca koca tarafından eşler arasında ayrımcılık yapıldığından, şiddetin bir biçimidir. Yasalarımız çokeşliliği yasaklamıştır.

Çocuk evlilikleri şiddeti meşrulaştırır mı?

Evet! Şiddet gibi yıkıcı muamelelere maruz kalan evli kadınların hak ve hukuk mücadeleleri, mahalle baskısıyla da engellenebilir. 'Kol kırılır yen içinde kalır' anlayışı benimsendiği için ve aile mahremiyet ve kutsallıkla çevrelendiğinden, evli kadınların hak arayışı hoş karşılanmaz. Genel olarak evlilik, saygı ve sevgi çerçevesi yoksa, kadınlara karşı suçları meşrulaştıran bir yapıdır. Çocuk gelinler, erkeklerin eşlerini bazen dövebilecekğine, bunun bir hak olduğuna, normal olduğuna daha çok inanırlar. Şiddetle mücadele edebilmek için yeterince güçlü değillerdir. Haklarını çoğunlukla bilmez, bilseler de kullanamazlar.

Çocuk evliliklerini toplumsal şiddetin de sebebi ve sonucu olarak değerlendirebilir miyiz?

Kültürümüzde evlilik, -böyle söylenese de- çoğu kişi tarafından kadın bedenini denetim altında tutmanın bir yolu olarak uygulanmaktadır. Evli olmayan kadınlar evli olanlara göre tacize, istismara daha açıktır, daha çok risk ve tehdit altındadır; buna inanılır. Küçük yaşta itaate zorlanarak, ağır sorumluluklar yüklenerek, çalıştırılarak, hakları elinden alınarak güçsüzleştirilen kız çocuklar için evlilik kölelikten farksızdır. Bireyler yeterince büyüyüp aklen, bedenen ve kalben olgunlaşmadan evlenmemelidir. Evlilik uygun yaşlarda ve uygun kişiyle yapıldığında mutluluk verici olabilir ve ancak bu koşullar altında sağlıklı gelişimin bir parçasıdır.

Yasalarımız erken evliliği şiddet olarak tanımlıyor mu?

Hayır! Ceza Yasası yalnızca 15 yaşına kadar bireylere yönelik cinsel istismar eylemlerini suç olarak tanımlamaktadır. Medeni Yasa 17 yaşını doldurmuş bireylere evlilik hakkı tanırken 16 yaşını dolduranlar için de mahkeme kararıyla evlilik yolunu açmaktadır. 2012 yılında yaklaşık 20 bin aile çocuklarına evlilik izni çıkartabilmek için mahkemeye başvurmuştur.

Küçük yaşta evlenen çiftlerde boşanma oranları yüksek mi?

Küçük yaşta evlenenlerde boşanma oranlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Son yıllarda kadın cinayetlerinde başı çeken sebeplerden biri 'kadının boşanmak istemesi'dir. Çocuk evliliklerinde yaşın küçük olmasından dolayı yasal zemin bulunmadığından, boşanma hakkı da geçerli değildir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2009 verilerine göre, 15-19 yaş grubundaki evli kadınların yüzde 46'sının eşleri 25-29 yaş arasındadır. Bir başka deyişle, çocuk gelinlerin neredeyse yarısının eşleri kendilerinden en az 10 yaş büyüktür. Bu kadınların sadece yüzde altısı eşleriyle aynı yaşlardadır. Bu yaş farkı şiddeti pekiştiren, kolaylaştıran bir etmen olarak karşımıza çıkar. Aynı zamanda meşrulaştırır da; içine doğduğumuz kültür çocukları döverek terbiye etmeyi olumladığı için...

Eşlerinden şiddet gören ve korunmaya ihtiyaç duyan çocuk gelinler de kadın sığınma evlerine gidebiliyor mu?

Gidebilir fakat bunun sakıncaları olduğu uzmanlarca dile getirilmektedir. Ebeveynin şiddeti çocuklara yansıtması, çocukların gelecek yaşantısını ve psikolojisini etkilememesi açısından önemlidir; -şiddetin şiddeti doğurduğu ve psikolojik olarak

“ Çocuk evliliklerinde yaşın küçük olmasından dolayı yasal zemin bulunmadığından, boşanma hakkı da geçerli değildir. ”

Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa'nın 18 yaşını tamamlamamış kız çocukları da kapsamı gerektiği konusunda kadın örgütleri ısrarcı olmuş, ancak hükümet buna karşı çıkmıştır. Gerekçe, kız çocukların zaten Çocuk Koruma Yasası kapsamında olduğudur. Şiddet yasasında çocuk evliliklerine bu nedenle yer verilmemiştir. Şiddete karşı bir başka düzenleme olan İstanbul Sözleşmesi ise erken evliliğin bir şiddet türü olduğunu açıkça belirtmektedir.

Sığınma evinde sürekli olumsuz hikayelere maruz kalan kız çocuğun, hayatında umuda yer vermesi çok zordur. Bu nedenle, yetişkin kadınlara hizmet veren sığınma evlerinde küçük yaşta evliliği ve buna bağlı şiddeti deneyimlemiş kız çocuklar için özel düzenlemeler yapılmalı veya 'çocuk gelinler' için ayrı sığınma evi modelleri geliştirilmelidir.

meşrulaştırdığı bir gerçektir. Kadın sığınma evine, başka gidecek yeri olmadığı için gitmek zorunda kalan 'çocuk gelin', hayatının başlangıcında, oradaki diğer mağdur kadınları gördüğünde geleceğe dair umudu ve özgüveni bundan etkilenir. Kadınlar ve kız çocuklar farklı anatomik yapıya sahiptirler, buna bağlı olarak ruh halleri, deneyimleri, hayata bakışları arasında farkların olması doğaldır. Kadınların bedeninde ve ruhundaki şiddeti diğer kadınlarla

paylaşması kadın sığınma evinde kadınların başvurduğu dayanışma yöntemlerinden biridir. Her yeni gelen kadınla acılar perçinlenir ve dayanışmayla en aza indirmeye çalışılır. Sürekli olumsuz hikayelere maruz kalan kız çocuğun, hayatında umuda yer vermesi çok zordur. Kız çocuğun, evine dönmesi halinde, sığınma evindeki kadınlar ile gelecekte olacağı kadın kimliği arasında benzerlik kurması çok olasıdır. Kadın sığınma evlerinde kadınların güçlendirilmesine yönelik bazı kurslar verilmektedir. Yetişkin kadınlara uygulanacak eğitim ile kız çocuğa verilecek eğitim arasında farklar olmalıdır. Sığınma evleri şiddetten korunmak ve yeni bir hayata başlamak üzere güçlenmek için gidilen bir yerdir. Küçük yaşta evlenip şiddete maruz kalan kadınlar bu evlere sığındıklarında onlara özel hizmetler sunulabilmelidir.

Uluslararası alanda çocuk evlilikleri ve şiddet ilişkisi nasıl değerlendirilmektedir?

Küçük yaşta zorla yaptırılan evlilikler küresel bir sorun olarak Birleşmiş Milletler'in de gündemine gelmiştir. Bu evlilikler, BM Ekonomik ve Sosyal Konsey'de ilk kez 1995 yılında insan ticareti bağlamında ele alınmıştır. Ardından 1997'de Kadının Statüsü Komisyonu, 1999'da da İnsan Hakları Komisyonu erken/zorla evlilikleri gündemine almıştır. Komisyonlar, hükümetlerin bu sorunun kaynağını oluşturan faktörlere eğilmeleri, kadınların zorla evlilik yoluyla insan ticaretine konu olmalarının önünün kesilmesi yönünde önerilerde bulunmuştur. 2000 yılından bu yana zorla evlilik konusu Birleşmiş Milletler'de kadınlara yönelik şiddetin bir biçimi olarak tanımlanmakta ve ayrımcılık kapsamında değerlendirilmektedir.

Birleşmiş Milletler, üye ülkelere, bir şiddet biçimi olan zorla evliliğin önlenmesi için hangi tavsiyelerde bulunmaktadır?

BM Ekonomik ve Sosyal Konsey Genel Sekreterya'sının 2008 yılındaki Kız Çocukların Zorla Evlendirilmesi başlıklı oturumunda dile getirdiği çözüm önerilerinden bazıları şunlardır:

- Kadın ve erkekler için en düşük evlilik yaşı 18 olmalıdır.
- Mağdurlara ve risk altında olanlara hizmet sağlanmalıdır.
- Evlilik uygulamaları uluslararası insan hakları belgeleriyle uyumlu olmalıdır.
- Doğum ve evlilik kaydına ait prosedür yasayla korunmalıdır.
- Mevzuat, savunuculuk, farkındalık yaratma, bilinç yükseltme çabaları, sağlık ve sosyal hizmet destekçilerinin kapasiteleri geliştirilmelidir.
- Kamu çalışanları, hukukçular, doğum ve evlilik kayıt bürolarının çalışanları, sosyal çalışmacılar, toplum önderleri, ve erken evlilik mağdurlarıyla temas eden tüm diğer profesyoneller evlilik yaşı konusunda duyarlık geliştirmelidir.
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) hükümleri taraf devletlerce yerine getirilmelidir.
- Çocukların ve kadınların evlilik aracılığıyla insan ticaretine konu olmaları konusuna kamuoyu duyarlıkla yaklaşmalıdır.

“ Birleşmiş Milletler 2000 yılından beri zorla evliliği kadınlara yönelik şiddetin biçimlerinden biri olarak kabul etmektedir. ”

SABANCI VAKFI
HİBE PROGRAMLARI
KAPSAMINDA DESTEKLENMEKTEDİR